Kieliasiantuntijat

Helsinki 24.8.2020

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia:
HE 98/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kieliasiantuntijat ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto sähköisen viestinnän palveluista annetun lain uudistamisesta.

Kieliasiantuntijat ry edustaa mm. audiovisuaalisten ohjelmien kääntäjiä ja tekstittäjiä sekä viittomakielen tulkkeja.

Asiantuntijalausuntomme koskee kohtaa Audiovisuaalisten palveluiden sääntely.

211 § Ohjelmiston saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville
Hallituksen esitykseen on lisätty vaatimus siitä, että ohjelmatekstitysten eli suomen- ja ruotsinkielisten ohjelmien suomen- ja ruotsinkielisten tekstitysten pitää olla laadukkaita. Esityksessä laatuvaatimus ulotetaan koskemaan myös tilausohjelmapalveluiden ohjelmistoja.

”Tekstityspalvelu tulee toteuttaa laadukkaasti siten, että tekstitys on käyttäjälle riittävän selkeää ja ymmärrettävää.”

Lausuntomme:
Laadun vaatimus on kriittinen. Tekstityksen on oltava laadukas, ammattilaisen tuottama, jotta se olisi katsojalle hyödyksi ja täyttäisi saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteet. Laadukkaan tekstin tulisi välittää kuulovammaiselle samanlaisen vaikutelman ja informaation kuin minkä kuuleva ohjelmasta saa. Jos tekstitys ei täytä laadun vaatimuksia, sillä ei ole arvoa: katsoja ei pysty seuraamaan ohjelmaa.

Tekstityksen tarvitsijoita on Suomessa ainakin 800 000. Kuurojen ja huonokuuloisten lisäksi suomen- ja ruotsinkielisten ohjelmien tekstityksiä tarvitsevat esimerkiksi kielenoppijat tai muut, joiden on vaikea ymmärtää puhuttua kieltä. Tekstitystä tarvitaan myös silloin, kun puheesta on vaikea saada selvää, tai kun tv:n ääni täytyy pitää hiljaisella tai pois päältä.

Laadukkaalla tekstityksellä on merkitystä myös lukutaidon kehittymiselle. Suomalaiset nimittäin lukevat ohjelmatekstityksiä ja ulkomaisten ohjelmien käännöstekstityksiä useiden romaanien verran vuodessa.

Tekstitettävän materiaalin määrä on kasvussa, mikä asettaa kustannuspaineita. **Usein kustannustehokkuus merkitsee laadun heikkenemistä, ellei laatuun kiinnitetä nimenomaisesti huomiota**.

Puheentunnistus- ja kielianalyysiteknologiaa voidaan käyttää tekstitysten tuottamisen apuna, mutta laadukas ja ymmärrettävä tekstitys syntyy yhä ihmistyönä. Vaikka tekstitysalgoritmi ottaa huomioon lukuajat, merkkimäärät, kohtaustenvaihdot, rivityssäännöt ja muita kielellisiä ja tyylillisiä konventioita, **ohjelmatekstitys on kompleksisempi. Siihen tiivistetään visuaaliseen muotoon kaikki tarpeellinen auditiivinen informaatio – ei vain puhe** (esim. ympäristön äänet, äänitehosteet, musiikki, kuka puhuu, äänen voimakkuus ja sävy, emootiot, intonaatiot ja painotus ja näiden vaihtelut kuten ironia, liioittelut).

Laadun tuottamisen ja arvioimisen avuksi Kieliasiantuntijat ry on yhteistyökumppaneidensa kanssa laatimassa **ohjelmatekstitysten laatumallia, joka on kaikkien saatavilla ja käytettävissä**. Tämä työ saadaan päätökseen **marraskuussa 2020.** Laatumalli noudattelee av-käännösten laatumallia, joka julkaistiin tammikuussa 2020 (saatavilla esim. osoitteessa http://av-kaantajat.fi/Laatusuositukset/)

Kieliasiantuntijat ry

Hanna Gorschelnik
toiminnanjohtaja